

SZÉKELYSÉG

A SZÉKELYFÖLDET ÉS NÉPÉT ISMERTETŐ HAVI FOLYÓIRAT

Szerkeszti:

BÁNYAI JÁNOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Odorheiu—Székelyudvarhely.

AZ ENLAKAI FELIRAT KÉPE.

Fényképezte: Sz. Horváth Lajos.

Egy az Isten Deut. (oronomium) VI
Georgius Musnai Dejak En(lakán)

CSIPETKE. A címlapon e helyen, a kép alatt fennmaradó részt *nagy* problémáink apró, *kis*, csipetnyi rövid megbeszélésére használjuk fel. Hogy mindjárt példát is mutassunk, megemlítjük, hogy vajjon a rengeteg jótékonykodó akciókat egyesületeink nem tudnák-e oly módon értékesíteni, mint a gyergyószentmiklósiak, ahol varrottas munkákat készítenek s ezzel idegenforgalmunknak nyújtanak anyagot s a hasznot jótékony célra adják. Az ilyen irányu munka különösen a mai világban célravezetőbb és eredményesebb volna, mint állandóan olyan ötletekre és munkákra fecsérelni energiánkat, amely csak az ugyanaz és kisoványodott zsebek még további kihasználására irányul!

Beszámoló.

A kezdő 1931. csonka évünk után az 1932. év már teljes éveknek volna mondható időszakítás szempontjából. Azonban, sajnos, az előfizetőktől ránk is áthárított gazdasági válság nem engedte meg a szerénynek tervezett mindenhónapi megjelenésünket. Így aztán még szerényebben, összevont számokat jelentettünk meg, jelezni akarván ezzel azt is, hogy a reményt nem adjuk fel, mert hisz ez az összevonás, büszkén mondhatjuk meg, nem a kitöltő anyag hiányán mult! A beérkezett cikkek változatos és érdekesebbnél-érdekesebb téma köre mutatja legjobban, hogy a mi laptípusunkra mennyire szükség volt.

Ezzel szemben azonban nem hallgatjuk el a materiális részről felmerült megfigyeléseinket. A lap fenntartói, mint minden hasonló esetben, most is az intelligens, főként hivatalnoki osztályból kerültek ki! Akiknek a lapunk munkájával járó idegenforgalmi pénzmozdulásból semmi hasznuk nincs, legfeljebb lelki gyönyörűségük! A praktikus élet emberei, a szabadpályán működők, vendéglősök, kereskedők, iparosok, közlekedési vállalatok általában, mondjuk az u. n. *praktikus üzletemberek* még mindig nem jutottak el arra a szellemi magaslatra, hogy megértsék munkánk jelentőségét. Ez lehet egyesekre nézve Istenvereség, de hogy a tömegmozdulatokkal járó előnyöket első sorban ők vágják zsebre, az bizonyos s éppen azért eljárásuk megfelelő kvalifikálását azokra bizzuk, kik ideális elgondolásukkal minden haszon várása nélkül az ilyen ügyet támogatni szokták.

Sokszor hangsúlyoztuk, hogy a Székelyföld megélhetésének főforrása *adva van*. A sok ásványviz, természeti ritkaságaink, a rengeteg látni való minket egyenesen *rákényszerít* a nyaraló-, fürdő-, sport-alkalmak, vagyis az *idegenforgalom kihasználására*. Ez a mi árunk, a portékánk. De arról első sorban nekünk kell tudnunk, azután másoknak is a tudomására kell azokat hoznunk.

Ezt a kettős célt szolgáljuk. Ezért kell tehát úgy ránk nézve, mint az ilyen alkalmakat keresők számára is *lapunk egy pontos képes árjegyzék legyen*. Az ügy természete hozza magával, hogy minél többször és minél nagyobb számban jelenhetik meg, annál jobban szolgálja és érheti el célját.

Ehhez a munkához kérünk megértést és támogatást. Ami a lap szellemi részét illeti, a munkatársaink előkelő gárdája tud olyan nivót biztosítani, amely a hozzá hasonló folyóiratok fölé emeli. Akik ezen a téren nem tudnak segíteni, azok legalább az anyagiakkal tegyék lehetővé a méltó keretek kialakítását, amit — amint azt a lapunk legvégén is láthatjuk, — igyekszünk lehetővé tenni a lap árának a leszállításával is, abban a reményben, hogy minimális igényeink inkább lehetőbbé teszik a tömegesebb támogatást. Hálásan emlékezünk meg azokról, akik lehetővé tették lapunknak igen sok fontos helyre való eljutását.

Ebben a jó reménységben zárjuk le az évet s kezdünk meg fokozottabb munkához a jövőben!

Az ősi székely rovásírás.

Irlta : Vargyassy Márton.

Az ősi írásnak pálcára rovott alakját az utóbbi századokban csak a székelység ismerte, mely elszigetelve bérces honában, egyéb ősi szokásaival együtt, századok hosszú során át ápolta s fenntartotta kebelében fajunk ősi honából magával hozott hajdani műveltségünk e legfényesebb bizonyítékait.

A ránk szállott írás maradvány nem sok, de éppen elég arra, hogy annak ősisége és hitelessége megállapítható legyen.

Arról, hogy már a hunok is tudtak írni, először Priszkosz Rhetor munkájában olvasunk, ki 449-ben Attilánál volt követségben.

Magyar vonatkozásban az Árpád-kori latin krónikákban olvasuk először, hogy a keleti határhegyek közé szorult székelységnek valami sajátosságos, a magyarságétól eltérő írásrendszere van.

Thuróczy János 1488-ban megjelent krónikájában azt írja, hogy a hun-skitha eredetűnek tartott erdélyi székelység az ősi skitha írást még nem felejtette el s jegyeit nem tintával írja papirosra, hanem pálcákra metszve, rovás módjára használja. (A pálcát balkézbe tartva, a jobbal vágják s így a szöveg jobbról balra tart, mint a zsidó írásban !)

Mátyás király történetírója, Bonfini Antal azzal toldja meg Thuróczy állítását, hogy hogy kevés fára rovott jeggyel sok tartalmat lehet kifejezni. Szamosközy István, a Báthoriak és Bocskay történetírója azt állítja, hogy a székelyek rovás írása felülről lefelé halad. Említi, hogy Florenceben Etruria nagyhercegének könyvtárában talált egy nagyon régi írást nilusi papirosra és ez a könyv nem tollal van írva, hanem nyomtatva volt és azt állítja, hogy a könyvnyomtatásnak a feltalálói a skiták voltak. Ujabban többen állítják, hogy a könyvnyomtatást a turáni népek Guttenberg előtt már egy évezreddel felfedezték volna.

A fennmaradt ős rovás írásra vonatkozó hiteles emlékeink a következők :

A csikszentmiklósi felirat.)*

A legrégebb rovásírásos emlékünk 1501-ből. Az erre vonatkozó adatok Dezsericzky Ince történelmi művének II. kötetében jelentek meg. A felíratott az erdélyi királyi tábla tagjai fedezték fel és Szi-

* Németh Gyula szerint a csikszentmihályi templomról lehet szó tulajdonkép. *Kőröst Csoma Archivum II.*

lági Sámuel táblai ülnök másolta le és küldötte meg gróf Lázár János elnöknek és gróf Battyányi Lajos nádor fiainak. Megtalálták másolatban a marosvásárhelyi gróf Teleki-könyvtárban is az 1503 b. jegyű-kéziratban.

: 12HT: JAMA20: 154YVA: 12HM
 : 1X4B: 2XK3YI: 1B4I: 4KH
 : 1Y43H: H4M20: 2YXV: 1G241
 : 1Y43H: H4M20: 2YXV: 1G241

A csikszentmiklósinak tartott felirat.

Jelentése: Úrnak születésétől fogván irunk ezerötszázegy esztenbőbe: Mátyás János esztán kovács csinálták. Mátyás mester Gergely mester csinálták.

Tehát akkor, amikor Európában csak a szerzetesek, főpapok és főurak tudtak írni, Erdélyben a székely iparosok még mindig használták a Turáni fensíkről hozott rovásos írásaikat.

A konstantinápolyi felirat.

Ezen felirat 1515-ből való és azt Dernschwam János naplói őrizték meg, aki 1553—1555. években Kisásziát és Törökországot utazta be.

Ezen feliratot a követségi szállás istállójának falán találta és habár nem értette, vagy talán éppen azért, mert nem értette, — lemásolta.

A föliratot Kedei Székely Tamás véste fel s arról szól, hogy László király öt követét, köztük Bélai Barlabást két évig várták ott. (E tényt 1516-ban X. Leo pápa is szóvá teszi és több történetíró is említi)

Bolonyai emlék.

Marsigli Alajos Ferdinand gróf 1690. évben a Bolonyai kiverése után járt Erdélyben. Emlékirataiban megemlíti, hogy a Székelyföldön egy fadarabot talált, amelyre a mozgó ünnepek naptára volt rá róva, azt egész terjedelmében le is másolta emlékiratainak 669—686 lapjaira.

A másolat címlapjára olaszul ezt írta: „A székelyföld régi szittya lakói nyelvének fára faragott gyűjteménye, mely a katolikus hitre először áttértek használatára a mozgó ünnepek naptárát tüntette fel s amelyet ugyanazon fadarabról magam gyűjtöttem s küldtem el olaszországi gyűjteményembe akkor, amikor Erdély szorosait elzártam“.

Telegdi János Rudimentája.

Ezen kéziratban maradt munkához előszót irt Baranyai Decsi János marosvásárhelyi főiskolai tanár. Telegdi János ezen munkát azért irta, hogy a már teljesen elfelejtett skilha örökséget megmentse.

A székely rovásírást igyekeztek még terjeszteni és az utókor számára megőrizni:

Otrokocsi Flóris Ferenc 1693, Lakatos István csikköz-mási plebános 1702, Kaposi Sámuel gyulafehérvári főiskolai tanár, Dobai István, Dési, Kájoni és mások.

Enlakai felirat.

Van a székely rovásírásnak egy 1669-ből származó és ma is meglévő emléke, amelyet báró Orbán Balázs 1864. március havában fedezett fel az enlakai Udvarhely megyei unitárius templom menyezetén. Szabó Károly, a felirat megfejtője, a következőkkel kíséri a megfejtést: „A csikszentmiklósi feliratnál több, mint másfél századdal ifjabb ugyan az enlakai felirat, de fel-

fedeztetése mégis nagyfontosságú eseménynek mondható a magyar írás ügyére nézve, amennyiben ez tudtunkkal a hun-székely írás egyetlen emléke, mely a székelyföldön a mai napig fennmaradt! — Árkosi János lelkipásztor latin szövegű feliratokkal iratta tele a menyezetet, míg Muzsnai György, aki a templomot festette, székely belűivel is megörökítette az ő tudományát és nevét.

Kájoni János ferencrendi szerzetes a csiksomlyói kolostorban orgonista volt. Később rendfőnök Mikházán és Szárhegyen. Össze- gyűjtötte a régi latin és egyházi énekeket. Meghalt 1687. ápr. 23-án. Tudtunkkal ő az utolsó, aki még ismerte a székely rovásírást és azt számunkra meg is mentette.

Irodalom. Dr. Sebestyén Gyula: „A magyar rovásírás hiteles emlékei. 18 műmelléklet, 54 ábra. (Bpest, 1915. M. Tud. Akad. kiadása).

(A legújabb felfedezésekről a következő számban!)

a-ŷ	k-◇Z	sz-l
b-x	l-Λ	t-y
c-↑	ly-∅	ty-X
cs-⊔	m-⊔	u-⊔
d-t	n-)	ü-44
e,é-ž	ny-⊔	v-M
f-⊗	o-∩∩	z-⊔
g-Λ	ő-k×ε	zs-Ψ
h-Xx	n-∩∩	gy-ž
i-t	r-H	
j-1	s-Λ	

Révai Mikiós által összeállított abc-je a rovásírásnak.

Erőtlenek vagyunk, belénk lopta magát a bizalmatlanság, eddesszülője a kishitűségnek és annak az áldott semmittevésnek, hogy minden jót csak mástól várunk. (Bartha Miklós).

Hogy tűnt el az oroszhegyi ősi székely lófajta?

Irta: Tamás Albert.

Amint sok értékes néprajzi, történelmi s más fontos emlékünkhöz észrevétlenül elkallódott az idők folyamán az újabb kultúra hatása alatt, ép úgy tűnt el szinte a szemeink elől az oroszhegyi apró, kicsi lótipusunk is.

Pedig nagy becsben volt a már történelmi adattá vált ló, amelynek az elődei *lengyelfalvi báró Orbán Ottó*, a kiváló szaktekintély kutatásai szerint a régi török-tatár háborúk idejéből maradtak vissza.

Vadon éltek még nem is olyan régen az oroszhegyiek füves lázain, az egyes gazdák tulajdona szerint 20—30 darabból álló ménesekben. A lovak egész éven át a havason legeltek, nyáron fűvet, télen farügvet és gyökereket ettek, a zabot látásból sem ismerték.

Nagy havazáskor maguktól előjöttek s a szabad ég alatt etették meg őket, mert istállóba bezárva, megkötve soha nem voltak. A farkasok ellen úgy védekeztek, hogy az anyakancák csikóikat közrefogták s farral kifelé állva agyonrúgták a közeledő támadókat. A csoportot ilyen veszedelem esetén a mén kerülte s tartotta rendben.

A méneseknek állami megszervezésével megszűnt az ősi székely lótenyésztés s ez az eredeti lófajta közgazdaságunk nagy kárára kipusztult.

Igazi, a mi hegyvidéki viszonyainkhoz alkalmas, a természetlőtlen kitenyésztett lófajta volt ez a típus. Aránylag kisstermetűek (14—14'3—15 markos) könnyűek, de azért erős kötéssel; hosszasan lecsüngő dús sörénnyel. A tanulékonyok voltak a főtulajdonságuk. Ez ugyan vérhólyagot nem kapott s elélt 30 évig is. Tulajdonságai megegyeztek a híres nemes erdélyi lóéval, amelyet a székely anyakancának az arab és angol ménnel való keresztezésével állítottak elő s melynek tulajdonságait *dr. Fitzinger*, leírásában annyira magasztalta. A különbség csak abban volt, hogy az oroszhegyi ló lába erőteljes, rövid, törzse nagy s farka hosszú, földigérő volt. Színe túlnyomóan fekete és pej, más szín nem is volt egyáltalán közöttük.

Érdemesnek tartjuk itt megemlíteni, hogy báró Wesselényi Miklós ezelőtt mintegy 100 évvel az arab és angol keresztezéssel e fajból alapította a zsigóói híres ménesét. Ő csinálta meg az első kereszteződést arab fajta ménnel s az így származott anyakancákat angol ménnel tovább párosítva hozta létre az ősi jelleget azért tovább hordozó és a *Wesselényi* családnak dicsőséget hozó típust, amelynek kultiválása a görcsöni (Szilágy m.) ménesben tovább folyt. (Vajjon mi lett a sorsa a háboru utáni időkben?)

Legutolsó adatunk az 1894-iki pozsonyi lóverseny első díjának a megnyerése, ahol Wesselényi fogata ebből a fajta lovakból volt összeállítva.

Hogy azonban idehaza sem tűnt el minden nyom nélkül az ősi székely lófajta, azt a manapság is a Hargita környékén látható apró bozontos, kitartó hegyi lovaink mutatják a legjobban, melyeket elkorcsosult utódoknak tarthatunk,

Báthori András Vasile Alexandri költészetében.

Amikor a „Székelység” 9—10. számában olvastam Báthori András, Erdély biboros fejedelmének szomorú halálát, önkéntelenül az jutott eszembe, hogy talán nem lesz érdektelen megemlékezni arról, hogy a fejedelem alakja milyen hatást váltott ki a román költészetben. Természetesen azt nem kell hangsúlyoznom, hogy egy magyar költő tollából más meglátás ömlött volna papírra.

A román költészet örökké mosolygó költője, V. Alexandri, megénekelte Báthori futását. *A költemény tárgyát Stavrinós, Mihály vajda egykori kincstárnokának görög nyelven írt verses elbeszéléséből merítette.* Stavrinós az elbeszélését mindjárt Mihály vajdának halála után írta meg és ugyláiszik, hogy a vulgáris nyelvű és krónikás szellemű költeménye közkedveltségnek örvendett, mert Velencében kétszer is sajtó alá rendezték. Az első kiadás 1672-ben, a második 1785-ben jelent meg. A két kiadás nyomán születtek meg a román és francia kiadások, még pedig 1862-ben Papiu Ilarian közölte eredetiben és román fordításban a „Tezauru de Monumente Istorice pentru România” című folyóiratban (Stavrinós, vistierul lui Mihaiu Viteazul, Vitejiile prea piosului și prea viteazului Mihail Voevod) és 1877-ben Legrand közölte eredetiben és francia fordításban: „Recueil des poemes historiques en grec vulgaire relatifs à la Turquie et aux principoutés danubiennes” című munkában Párisban.

A költemény, amelyet V. Alexandri írt Báthori Andrásról, a „Legende” című ciklusában található. A költemény alapgondolata nem annyira Vitéz Mihály, a sellembergi győző, dicsőítése, mint inkább a biboros csatavesztésének leírása. Ennek a gondolatnak a kimélyítésében odáig ment V. Alexandri, hogy a Báthori megfutását még a lova is észreveszi. Az egész költemény különben nagyon krónikás ízű. Hogy V. Alexandri, Stavrinós verses krónikájából vette a költemény tárgyát, az is bizonyítja, hogy a költemény elején mot-tóul idéz Stavrinósból. Hogy ki-ki belátása szerint ítélje meg a költemény alapeszméjét, fordításban adom:

BÁTHORI BIBOROS LOVA.

*Könyelmű biboros, Báthori, szaporán,
Vágtat előre habzó fehér paripán.*

*Hegy-völgy, vizen által szörnyen űzi, hajtja,
Mellre hajtott fejét hátra nem fordítja.*

Összeszorult lelke nem mer ilyent tenni,
Mikor Vitéz Mihály árnyéka követi.

A nemesek hadát hagyta ott zsákmánynak,
A Kárpátontúli derék román hadnak.

Csillogó, büszke katonái mostan,
Szétverve és a földön hevernek holtan!

Fut a biboros!... de nyomában a szél,
Zúgva-búgva nyugtalan lelkével beszél;

Átkot mondanak rá felhőt érő hegyek,
A sziklák solymjai és ős rengetegek;

Ha fáradt, reszkető tagjait pihenni,
Virágos tisztásra akarja letenni,

A virágok nyomban tölissé változnak,
Tisztások mélyéből bús sóhajok szállnak;

Ha forráshoz nyargal vizet meríteni,
A víz vérvörös és zavaros kezd lenni!

Hogyha a lombos fák árnyékába vonul,
Az erdő zokog, a fák levele lehull!

Erdők, hegyek, völgyek mély rejtekeiben,
Az elesett vitézek szellem képében,

Jelennek meg ingadozva, szomoruan,
Fenyegetve, halvány arccal borzasztóan,

A fehér ló útjában gátként állanak,
És keserű hangon odakiáltanak:

„Menekülő Báthori, légy átkozott,
Hogy sereget gyáván meghalni hagytad ott!”

A ló megborzad és hátrálni kezd vadul,
Hogy gazdáját harcba vigye martalékul,

És nyerit makacsul és tombol szilajul,
Majd fejével a vérmező felé fordul.

A büszke biboros most már visszatekint,
De ime! Vitéz Mihály feltűnik megint!

A biborost kétségbeesés szállja meg,
Lovát ösztökélve keresztet vet s remeg.

A paripa áll szilárdul s mélyen hörögve,
Kimulik, ura bánatától megtörve!

Újabb gazdálkodási módok.

A gazdálkodásunk eddigi alapját képező gabonatermelést és állattenyésztést sokoldalú apró termelési s így pénzszerzési foglalkozásokkal kell kiegészítenünk.

Jó uton haladt már a háboru előtt a havasi patakaink drága halanyagának, a *pisztrágnak* tenyésztése.

Még azonban tovább is nézhetünk! Észrevétlenül is sok pénz jönne be hozzánk a selyemhernyó tenyésztéssel, melynek gubó anyagát a regáli falvak mintájára nekünk kellene házilag feldolgozni. A szépen megindult háziszövőipari akciónak egy új termelési terület nyílna meg, ami a bevételeket jelentősen megsokszorozná. Erre azért is nagy szükség volna, mert a selyem gubó értékesítése ezidő szerint másként nem sikerül a Székelyföldön. Ifj. Császár Géza dolgozik a bevezetésén s az eperfák elterjesztésén.

A szövőipar anyagtermelése szempontjából is nagy szükség volna a kender és len termelés fokozására, amire a földünk kiválóan alkalmas.

Jó jövedelmi forrássá lehet tenni a vadontermő gyógynövényeink gyűjtését a málna, kender, áfonya értékesítéssel. A kultivált gyógynövények termesztése is megszervezésre vár.

A téli háziipari keresetforrásnak szélesebb alapokra való helyezése szempontjából az összes mocsaras helyeinket kosárfonó fűzettel kellene beültetni. Vidéki erkölcsi testületeink ezen a téren sokat tehetnének (fáknapja!), mert jó lenne, ha előre is néznének egy kicsit s így semmi nagyobb befektetéssel értékesé változtatnák, másként nem hasznosítható területeinket.

Ezek a gazdálkodási ágak bármilyen méretekben is kifejlesztve, a túltermeléssel bajt nem hozhatnak. Különben is végre meg kell értenünk, hogy a Székelyföldet az Isten a sok borvizével, természeti és történelmi ritkaságaival, gyógy- és üdülő helyé teremtette. Ez nekünk a legfőbb megélhetési forrásunk s ennek pedig a fellendítéséhez s fenntartásához ez előbb felsorolt gazdasági ágakra nemcsak szükség van, hanem viszont ép az idegenforgalmi akciónk által várhatjuk a mindenoldalú terményeinknek idehaza való legjobb értékesítési formáját.

Mindenféle bevált akciót figyelemmel fogunk kísérni és ismergetünk, nemcsak az illetők munkájának elismeréseként, hanem azért is, hogy hasonló tervekkel foglalkozók már egy jól beindított vállalkozás kipróbált tapasztalatait vehessék át s viszont egymással összeköttetésbe lépve és maradva, nagyobb termeléssel tudjanak állandó vevőkört biztosítani maguknak.

Intézményeink.

A székelykereszturi jótékony nőegyesület Ötven évről (1882—1932) számol be Szentmártoni Kálmán titkár a most megjelent füzetében. Az évek hosszú sora alatt felsorakozó adatok egy állandóan folyó jótékonsági munkát rögzítenek meg, amely egyben hű szelvényét adja Keresztur kulturális életének. Hálás és példaadó munkát végzett ez egyesület az 1927-ik és a mostani évfordulón 1932-ben rendezett iparkiállításával. Értékes és erős produktív munkát szolgált a használt ruhát javító és szegényeket segélyező akciója, valamint az unit. főgimnázium internátusában rendszeresen folytatott ruha javító munkájuk, amely ötletnek a bevezetése nagyon ajánlatos volna a más hasonló helyeinken is!

Bólyai Farkas Tentamenjének 100. évfordulóján.

A nyomorgó napjaink sem feledtethetik el e fontos évfordulót, amely az 1832. évben megjelent matematikai szakmunkához fűződik. Bólyai — mint azt a kiváló külföldi szaktudósok megállapították — evvel a munkával a modern geometriai felfogás atyja lesz.

Méltatlan törpe utódok, csak ilyen szerény, de hátateljes lélekkel tudunk a nagy alkotás emlékének hódolni.

Ki tud a nyír-vizről?

Hol hívják még „nyirvirics“-nek? (Helység, megye). Hogyan készítik? Hogyan és mivel sebzik a nyírfát? Hány éves nyírfák a legjobb léeresztők? A fát milyen magasságban s milyen mélyre sebzik meg? Mekkora hosszú sebet ütnek a törzsön (fejszével)? Melyik hónapban? És miért azon hónapban? A sebből először kicsurránó levét is felfogják vagy csak a később kiszivárgót? Miért? Hogyan gyűjtik össze? Mit dognak levezetőnek a sebbe? (Miből készül? Mekkora?) Mibe csepeg a lé? Hogy erősítik oda? Mennyi lé gyűl össze naponta? Mennyi az egész termelés alatt? Mit csinálnak a nyír levével? Hogyan, meddig erjesztik? Adnak hozzá valamit? Mire használják? Orvosság? Bájolószer? Nem kaphatnék-e nyircsapokat (amivel a levét kieresztlik)? Nem tudnék eredeti felvételeket kapni az eszközökről is, meg: nyírfát csapoló székelyt (a fa mellett állva). Költségeket visszatéríteném. Fotografáló neve kellene és honnét ered a felvétel. Az eredeti adatokat a beszolgáltatóra való hivatkozással majd közli: Prof. Dr. Györffy István, egyetemi tanár, Szeged, Dugonics-u. 3—5. I. m.

Székelyföld állattani kutatásával foglalkozók közöljük címüket dr. Karatnai Köntzei Gerő orvossal Cetatea de Baltă (Küküllővár) jud. Târnava Mică. A Székelyföld kutatásának érdekében mindenkinek válaszolni fog.

Irodalom.

Élet dalok címen **Balázs András** fiatal poétánk egy 60 oldalos verses kötetet szándékozik kiadni. A Petőfi sirja mellől, Fehéregyházáról való megszólalásai eddig is szívesen vett olvasmányaink voltak. Aki 30 leit mint előfizetést beküld, annak a címére portómentesen küldi meg munkáját. Címe: Albești, jud. Târnava-Mare.

Bányai János: Udvarhely vármegye iszapforrásai. Ennek az általános geologiai szempontból is érdekes tüneménynek megkapjuk az első rendszeres összefoglaló leírását is. (4 típust különböztet meg!) Azután a 17 falu határában előforduló helyeket írja le az irodalmunkban ismeretlen új paleontologiai adatokkal. A névsor a munka megjelenése után a farcádi-Forjéni (Vajda F.) és dályai-Daia (Kandó J.) községekben levő új adattal gyarapodott. (Erdélyi Múzeum. 1932. 1—3. sz. 10 oltal, 5 kép).

Erdélyi Pál: Adatok Zajzoni Rab István életéhez. (Erdélyi Múzeum, Kvár. 1931. 409—420). Pap György zajzoni ev. pap és Bortsa Mihálynak 1863-ból származó most felfedezett adatai új megvilágítást adnak a kiváló csángó költő életéről.

Ábrahám Ambrus dr. egyet. tanárnak, a csiki származásu kiváló tudósnek most jelent meg **Az állati szervezet őrei a környezetben** c. a szakkörök által nagy elismeréssel fogadott munkája.

Szabó T. Attila: Két csángó dal székelyváltozata. (Erdélyi Múzeum, Kvár. 1931. 89. l.)

Pazurkiewicz Szaniszló: A mai magyar irodalom c. cikksorozatában a minket közelebből érdeklő Gyallay Domokos, Tompa László, Szabó Mária, Benedek Elek, Ambrus Zoltán, Tamási Áron, Nyirő József, Molter Károly, Berde Mária ismeretetésével foglalkozik a Orszeglad Humaniszliczny Varsóban megjelenő lengyel folyóirat 1930. és 1931. évfolyamaiban.

Székelykereszturi Molnár Sándornak ujabban két verses kötete jelent meg Budapesten.

Kovács Dénes írta meg az első igazi székely témájú regényt „Kacsó Balázs” cím alatt, mely a pesti Hadimúzeum Egyesület regénypályázatán 100 közül első díjat nyert.

Barabás Gyula: Székely erdők alján. Regény. Pantheon kiadás, 1932.

Domokos Pál Péter: Székely faeke. (Étnográfia-Népélet, Bp. XXIV. évf. 1932. 87—88. l.) Csikszenttamási régi faeke ismertetése.

Csiksztmihályi Sándor Imre: A székelyek letelepülése. (Bp. 1930.) Az 1930. év elején elhunyt székely történétírónak a székelység történetével foglalkozó legutolsó munkája, amelyben az ő sajátos felfogása szerint 15 fejezeten keresztül bizonyítja őstörténeli adatainkat.

Lármafa.

Felhívás. F. év tavaszán felszenteltük báró Orbán Balázs sir-emlékét a Szejkefürdön. Talán még sokan emlékeznek a megható ünnepségre, azt azonban kevesen tudják, hogy a siremlék költségeiből még 3000 lej kifizetetlen. A becsületes iparos, aki a munkát végezte, türelmesen várt mostanig. Tovább várnia már lehetetlen. Mit tehetünk most? Az emléket felállíttató bizottságnak nincs honnan elővenni, egy-két ember nem áldozhat ma ekkora összeget. 150—200-an adjunk hát össze 10 és 20 lejeget. Erre kérjük mindazokat, akik előtt a legnagyobb székely emlékezete kedves és értékelni tudják az ő munkáját. Adományok pénzben vagy bélyegben Sigmund József unit. lelkész címére küldendők. Odorheiu (Székelyudvarhely).

Székely szőttes bál — Kolozsvárt. Nov. 19-én kitünően sikerült székely szőttes bált rendezett a kolozsvári Székely Társaság leány szakosztálya. Kedves, színes látvány volt a sok szőttes szoknya és a hamisítatlan székely hangulat is meg volt hozzá hajnalig. Nívós, hatásos műsor vezette be az estet. Boros György dr. unitárius püspök a székely anyáról és a székely lányokról beszélt nagy szeretettel és Kriza János több találó versét olvasta fel. Orbay Erzsébet az öntudatos székely leány típusáról beszélt. Szünni nem akaró taps jutalmazta B. Sólyom Edith és Szilyta Horváth Lajos székely nótáit. Egészen közel hozták nótáikkal a székely falut. Vidám nótázásuk különösen a „nyikómenti feleselő“-ben tetszett. Bokody Antal tanár nagy hatással szavalt Sik Sándor verseket. Nagyon tetszett Lengyel Rudolf tréfája. Konferált: Horosz Béla. (Keleti Ujság).

A magyar-székely egyesület szeretetteljes támogatása gyanánt hat címre küldette meg lapunkat. Hálásan említjük meg az egymásra való találás s megértés útját szolgáló kedves megemlékezést.

Révay György: A királykisasszony c. ifjúsági zenés tündérajtékát Tomcsa Sándor által 3 felvonásossá átdolgozva, Halmágyi Samu verseivel dec. 7-én s többszöri megismétléssel adták elő nagy sikerrel Székelyudvarhelyen. A pompás darabot kiadással kellene közkinccsé tenni!

ELŐFIZETÉS az 1933. évre: 100 Lei. (Tanügyiek, lelkészek, nyugdíjasoknak — s a turista egyesületek igazolt tagjainak 60 Lei). Pengőben 5 (kedv. 4 P.) — Magyarországiak előfizetését elfogadja a Studium könyvkereskedés Budapesten, Muzeumkört 21, amely címre legcélszerűbb a 4041. sz. postatakarékpénztári csekkzámlával küldeni a minden postahivatalnál beszerezhető bianco befizetési lapok után. — Mint mult lapszámunkban jeleztük is, jóakaratu támogatóinknak azt a kedvezményt nyújtjuk, hogy amennyiben a régi előfizetéseket küldik be (150—100 Lei), azoknak a sejt lap példányukon kívül még egyet bocsátunk rendelkezésükre, amelyet az adott címre kedves megemlékezésként küldünk meg. Kinek ne volna megemlékezésre méltó szívéhez közel állója?!

Hátráléka 1932. december 31-ig bezáróan Lei.